

บทที่ 12

น่านาปัจฉัยในขบวนการนักศึกษา : ศึกษากรายกรณขบวนการ FSM

1. ความนำ

สังคมวิทยาการเมืองศึกษาความสัมพันธ์น่านาประการที่มีผลกระทบต่อสาธาณะกลุ่มที่มีความสำคัญกลุ่มหนึ่ง ในช่วงเวลาประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา

กลุ่มประชากรนี้เริ่มมีบทบาทที่ประจักษ์ยิ่งขึ้น สาเหตุที่ขัดแย้งประการหนึ่งคือการที่มีจำนวนมากกว่าเดิม อันสืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษา เมื่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามีมาก จำนวนที่จะเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาย่อมมากขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ “การเปิดโอกาส” ให้เข้าเรียนได้มากขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น 1) การมีสถาบันมากขึ้น และ 2) การช่วยเหลือให้เข้าเรียนได้โดยทุนการศึกษาและด้วยวิธีต่าง ๆ กัน

วัตถุประสงค์ของบทนี้ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มุ่งที่จะให้เกิดความรู้ความเข้าใจปฐมเหตุและกระบวนการของการอุบัติขึ้นแห่งขบวนการนิสิตนักศึกษาในช่วงต้นของทศวรรษ 1960-1969 (ทศวรรษหลังปี พ.ศ. 2503) ขบวนการ “เสรีภาพในการแสดงออก” หรือ เอฟ.เอส.เอ็ม (Free Speech Movement-FSM)¹ ได้มีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาไม่เฉพาะแถบแคลิฟอร์เนีย แต่ได้ขยายไปยังภาคกลางและภาคตะวันออกของสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปยังทวีปยุโรป โดยเฉพาะมีผลในประเทศเยอรมนีภายใต้ผู้นำนักศึกษาชื่อ Red Rudy ซึ่งเป็นชื่อฉายาว่ามีแนวคิดเป็นแบบซ้ายจัด

ระยะหลัง ๆ ขบวนการนักศึกษาได้เกิดขึ้นในอินโดนีเซียและในประเทศไทยด้วย คือ

---

¹ ตามตัวอักษรแปลว่า “ขบวนการเสรีภาพในการพูด” แต่ในความหมายที่ใช้ขณะนั้น หมายถึงการแสดงออกใดๆ ก็ารวมทั้งเสรีภาพในการกระทำด้วย

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แม้ในปี 2529 ขบวนการนักศึกษาที่ยังมีปรากฏในหลายประเทศ เช่น ที่บังคลาเทศ และเกาหลีใต้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ในการบรรยายบทนี้มุ่งที่จะให้ทราบถึงองค์ประกอบทางสังคมวิทยา รวมทั้งจิตวิทยาสังคมและอื่น ๆ ในการก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ อันนำไปสู่การอุบัติขึ้นของขบวนการนักศึกษา

2. ปัจจัยเบื้องต้น

ปัจจัย 2 ประการที่ช่วยให้เกิดขบวนการนักศึกษาคือ การเพิ่มจำนวนสถาบันอุดมศึกษา และการมีจำนวนนักศึกษามากขึ้น

ในกรณีแรก ได้แก่การมีสถานศึกษารองรับ ในประเทศที่ยังไม่มีมหาวิทยาลัยก็มีการจัดตั้งขึ้น ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ ประเทศบรูไน ซึ่งเป็นประเทศในเครืออาเซียน (ASEAN) และเพิ่งได้รับเอกราชในวันที่ 1 มกราคม 2527 ขณะนี้ (2529) เพิ่งเริ่มมีมหาวิทยาลัยสำหรับประเทศที่มีมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ก็มีการขยายจำนวน

ในประเทศอังกฤษจำนวนมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นหลังจากที่รัฐบาลอังกฤษได้รับรายงานจากคณะกรรมการแห่งชาติ ซึ่งมีขุนนางชื่อ Lord Robbins เป็นประธาน ในประเทศฝรั่งเศสมีการเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัย และบางแห่งเช่น มหาวิทยาลัยปารีสก็มีการแบ่งออกเป็นสาขาหรือเป็นวิทยาเขตเพิ่มขึ้น

ในสหรัฐอเมริกา มีการขยายจำนวนสถาบันอุดมศึกษามากภายหลังมหาสงครามโลกครั้งที่สอง (1939 - 1945)

ในกรณีที่สอง การช่วยเหลือให้ได้มีโอกาสเรียนมากขึ้น มีตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่น การให้ทุนเรียนสำหรับผู้ที่เคยผ่านการเป็นทหารมาแล้ว และมีวิธีช่วยเหลืออื่น ๆ อีก

การที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นมีความหมายสำคัญต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้น การพิจารณาเชิงสังคมวิทยา คือ การตระหนักว่าไม่มีบุคคลที่อยู่โดดเดี่ยว อย่างน้อยก็ต้องเป็นสมาชิกของครอบครัวและมีมิตรสหายบ้าง ดังนั้น ในช่วงที่มีขบวนการนักศึกษาเกิดขึ้นเริ่มแรก ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลีย์นั้น สหรัฐอเมริกามีประชากรไม่ถึง 200 ล้านคน และมีจำนวนนิสิตนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ประมาณ 2,500 แห่งคือเกือบ 10 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนก็ประมาณร้อยละ 2 ดังนั้น การมีผลกระทบย่อมมีได้ไม่น้อยทีเดียว

นิสิตนักศึกษาอยู่ในวัยหนุ่มวัยสาว แม้จะมีภาระการเรียนแต่ก็พอจะมีเวลาหรือพลังส่วนเกินที่อาจนำมาใช้ในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง หนึ่ง ภายหลังสมัยกลางของยุโรปซึ่งสังคมได้เคลื่อนที่เร็วกว่าเดิม โดยเฉพาะมีการละทิ้งขนบธรรมเนียมเก่า ๆ เข้าสู่ยุคแห่งอิสรภาพมากยิ่งขึ้น การมีบทบาทต่าง ๆ ก็สามารถเริ่มต้นในช่วงอายุที่ยังไม่ถึงระดับผู้ใหญ่อย่างเต็มที่ก็ได้ ดังที่นักสังคมศาสตร์นามอุโฆษชาวฮังกาเรียนชื่อนายคาร์ล แมนไฮม์² (Karl Mannheim, 1893 - 1947) ได้เขียนคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าโลกยุคใหม่จะเป็นเวทีของคนที่ย่างไม่มากนัก³

3. การศึกษาเฉพาะกรณีที่มีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

ข้อเขียนจะบรรยายเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยแห่งนั้นคือ University of California, Berkeley ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกา

มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียได้รับการสถาปนา ณ เมืองโอคแลนด์ ในปี ค.ศ. 1868 และในปี ค.ศ. 1872 ได้มีการจัดตั้งขึ้น ณ เมืองไกล์เคียงนครเบอร์คลีย์และมีการจัดตั้งวิทยาเขต⁴เพิ่มขึ้น เช่นที่นครลอส แองเจลีส เมืองซานตาบาบารา เมืองเดวิส (1905) และเมืองซานดิเอโก เป็นต้น วิทยาเขตหรือสถาบันหลักอยู่ที่นครเบอร์คลีย์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามนครซานฟรานซิสโก ในกลางคริสต์ศตวรรษ 1960-1969 มีนักศึกษาประมาณ 17,000 คน

การเรียงเรียงบทความนี้อาศัยจากประสบการณ์ของผู้เขียนเอง ซึ่งได้ศึกษาอยู่ ณ สถาบันแห่งนั้นในช่วงวิกฤตด้วย และจากเอกสารอื่น ๆ⁵

---

² ดูบทที่ว่าด้วย "นฤมิตรกรรมทางปัญญา และจินตนาการ : การสร้างนครในฝัน (ดีและร้าย)" ใน บรรพต วีระชัย, *สังคมวิทยา มานุษยวิทยา* (กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 557-558.

แมนไฮม์ เกิดในฮังกาเรีย เคยสอนที่เยอรมนีและอังกฤษ. โปรดดู Michael Mann, ed. *MacMillan Student Encyclopedia of Sociology* (London, MacMillan Press, 1983), p. 216.

³ บทบาทของเยาวชนคนหนุ่มสาวมีผู้เขียนไว้มาก เช่น John D. Rockefeller, 3rd *The Second American Revolution*, New York, 1973 ฉบับแปล คือจอห์น ดี รอคกี้เฟลเลอร์, *การปฏิวัติอเมริกันครั้งที่สอง*, แปลโดย บรรพต วีระชัย, พระนคร, แพรวพิทยา, 2517.

⁴ เฉพาะที่วิทยาเขตเบอร์คลีย์ ในปี ค.ศ. 1983 มีนักศึกษา 30,400 คน มีคณาจารย์ 3,100 คน ที่รวมทุกวิทยาเขตเข้าด้วยกันมีคณาจารย์ 6,253 คน นักศึกษาประมาณ 135,000 คน โปรดดู *The World of Learning 1983-1984* (34th ed., London, Europa Publications, 1983), p. 1387.

⁵ Lewis S. Feuer, *The Conflict of Generations* (New York, Basic Books, 1969), pp.436-500.

4. ภูมิหลัง : สภาพมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ. 1964

สภาพมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลีย์ ในปี ค.ศ. 1964 (พ.ศ. 2507) มีลักษณะ 1) เป็นสถาบันแห่งความเป็นเสรี และ 2) มีกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก

4.1 สถาบันแห่งความเป็นเสรี

เมื่อประมาณกลางทศวรรษ 1960 - 1969 มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลีย์ ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันที่ยอมให้นักศึกษามีเสรีภาพมากที่สุดในสหรัฐอเมริกา ฉายานี้ได้รับในช่วงระยะเวลาประมาณกลางคริสต์ทศวรรษ 1960 - 1969 นอกจากนี้ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1964 (พ.ศ. 2507) สมาคมอาจารย์มหาวิทยาลัยอเมริกัน (American Association of University Professors) ได้มอบรางวัลเกียรติยศในการส่งเสริมเสรีภาพคือ Alexander Meiklejohn Prize ให้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในฐานะที่ได้ยึดถือและส่งเสริมเสรีภาพทางวิชาการ

ตัวอย่างกิจกรรมที่ปล่อยโดยเสรี ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่นครเบอร์คลีย์มีดังนี้

4.1.1 มีการอนุญาตให้ผู้นิยมคอมมิวนิสต์แสดงปาฐกถาได้ทั้งในตัวอาคารและในบริเวณอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย

4.1.2 ยอมให้มีการประท้วงการบังคับให้นักศึกษาเรียนวิชา รด. หรือรักษาดินแดน (R.O.T.C. ซึ่งย่อมาจาก Reserved Officers Training Corps) ต่อมาผู้บริหารได้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามโดยการออกระเบียบใหม่ว่า การเรียนวิชารักษาดินแดนให้เป็นไปโดยสมัครใจ

4.1.3 ในช่วงต้นของการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี มีเหตุการณ์เกี่ยวกับคิวบาที่เรียกว่าวิกฤตการณ์อ่าวสุกร (Bay of Pigs Crisis) และมีนักศึกษากล่าวโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรงถึง 8 ชั่วโมง แต่ผู้บริหารก็ได้ลงโทษรุนแรง เพียงแต่ตัดเดือนเท่านั้น

4.1.4 เมื่อมาตาม นู ผู้ซึ่งเป็นฝ่ายเผด็จการของนายโจว ดินเดียม ในญวนได้ได้มาเยี่ยมมหาวิทยาลัยทางฝ่ายผู้บริหารได้ยอมให้นักศึกษาเดินถือป้ายประท้วงได้

4.2 นักศึกษาเบอร์คลีย์มีกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก

ปรัชญาการศึกษาได้เปลี่ยนแนวมาจากการศึกษาเพื่อ “วิชาการ” หรือ “วิชาชีพ” แต่ได้ขยายมาถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับ “ชุมชน” ด้วย⁶ อธิการบดีของมหาวิทยาลัยในระยะนั้น

⁶ บรรพต วีระลัย, “ปรัชญาการศึกษาชั้นอุดมสองแนว”, *สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*, อังแล้ว, หน้า 429-435.

คือคลาร์ค เคอร์⁷ เป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการที่มหาวิทยาลัยจะต้องสัมผัสกับความเป็นไปของชุมชน ดังนั้น การยอมปล่อยให้มิจิจกรรมต่างๆ จึงเป็นไปโดยสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอง

ตัวอย่างของกิจกรรมนอกหลักสูตรของนักศึกษาที่เบอร์คลีย์ คือ

4.2.1 ได้มีการร่วมมือกับสหประชาชาติ (CORE or Congress of Racial Equality) ในการถือป้ายประท้วง (picket) ต่อการที่นิโกรได้รับการกีดกันในเรื่องการจ้างงานและการมีที่อยู่อาศัยในบางบริเวณซึ่งคนผิวขาวไม่ยินยอม

4.2.2 ได้มีบทบาทในการนั่งประท้วง sit-in และการรวมขบวนการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคให้นิโกรในเรื่อง 1) การขึ้นรถเมล์ร่วมกับคนขาวได้ 2) การได้เข้าโรงเรียนเดียวกับผิวขาวและ 3) ในการรณรงค์ให้นิโกรได้มีสิทธิเต็มที่ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

4.2.3 การรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ร่วมกับกลุ่มซ้ายใหม่ (New Left) ก็ไม่ได้รับการขัดขวางจากทางผู้บริหารแม้มหาวิทยาลัยจะใจกว้าง แต่ก็ยังมีการเรียกร้องให้มีเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจุดเดือดได้ระเบิดขึ้นในปี ค.ศ. 1964

5. การถูกรุ่นเชิงต่อต้าน : การเป็นปฏิปักษ์กับระบบเดิม

กิจกรรมด้านต่างๆ นอกหลักสูตรหรือเสริมหลักสูตรได้ส่งผลรวมๆ กัน คือก่อให้เกิดมีความรู้สึกต่อต้านระบบที่มีอยู่เดิม การเป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพที่เป็นอยู่มีลักษณะ ดังนี้

5.1 กิจกรรมปฏิปักษ์มีน่านาประเภท

การแสดงออกซึ่งอารมณ์ปฏิปักษ์ในระยะนั้นที่นครเบอร์คลีย์สามารถมีขึ้นได้ง่ายมาก กวีอเมริกันชื่อ เคนเนธ เรกซ์รอส (Kenneth Rexroth) ได้บันทึกไว้ว่ามีกลุ่มหัวรุนแรงนานาประเภทเกิดขึ้นซึ่งหาประเด็นเพื่อการต่อสู้ได้ทุกสัปดาห์ เช่น 1) อาจเป็นเรื่องสู้เพื่อเยาวชนสัปดาห์หนึ่ง 2) สู้เพื่อนิโกรอีกสัปดาห์หนึ่ง 3) เพื่อเสรีภาพในการพูดสัปดาห์หนึ่ง 4) เพื่อสันติภาพสัปดาห์หนึ่ง และ 5) ต่อต้านการทดลองระเบิดปรมาณูสัปดาห์หนึ่ง เป็นต้น

5.2 มีลักษณะเป็นผู้อยู่นอกวงการ

กลุ่มหัวรุนแรงซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ได้อุปโลกตนเองให้เป็นผู้อยู่

---

⁷ Clark Kerr. *The Uses of the University*. New York, Harper Torch books, 1972.

นอกสังคมหรืออยู่นอกวงการอย่างสมัครใจ (voluntary outcasts) โดยทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้ต่ำต้อย

5.3 ไม่คำนึงถึงผล

กิจกรรมต่อต้านหรือการดำเนินการต่าง ๆ มักเป็นไปเพื่อแสดงออกซึ่งความเป็นปฏิปักษ์คือแสดงความเห็นแย้งโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะได้รับว่าจะมีมากน้อยเพียงใด ดังกรณีที่ผู้ทำการประท้วงสตรีผู้หนึ่งถูกถามว่าทราบหรือไม่ว่า ผลของการกระทำของบรรดาผู้ประท้วงทำให้คนนิโกรได้งานมากน้อยเพียงใด เธอตอบว่าเธอไม่สนใจว่าจะเกิดผลอย่างไร ขอได้มีส่วนร่วมในการประท้วงก็แล้วกัน⁸

6. เบอร์กิลีย์: ศูนย์กลางของอนิสิต

ปรากฏการณ์อนิสิตมีอยู่ตามมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ในสหรัฐอเมริกาเป็นของปกติวิสัย แต่ในกรณีของเบอร์กิลีย์ ถือได้ว่ามีค่อนข้างมากเป็นพิเศษ

6.1 อนิสิต (non-students) คือ 1) คนนอกรั้วมหาวิทยาลัยผู้ไม่เป็นนักศึกษา แต่อาศัยอยู่ใกล้ ๆ และใช้ประโยชน์จากบริหารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยหรือที่เกี่ยวกับนักศึกษา 2) อายุของอนิสิตอาจอยู่ร่นราวคราวเดียวกับนักศึกษาปริญญาตรีคือ ประมาณ 18 - 22 ปี แต่ส่วนใหญ่มากกว่าคือระดับ 22 ปีขึ้นไป

6.2 นับ 100 ปีมาแล้วที่มีปรากฏการณ์อนิสิตพร้อม ๆ กับขบวนการนักศึกษาแทบทุกแห่งในศตวรรษที่ 19 กล่าวคือ อนิสิตเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการนักศึกษา ใน 1) เยอรมนี และ 2) รัสเซีย สำหรับมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์กิลีย์ อาจเป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกใน 3) สหรัฐอเมริกาที่ดึงดูดให้เกิดกลุ่มอนิสิตขึ้นเป็นจำนวนมาก

7. พฤติกรรมของอนิสิต

ในสภาพของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ซึ่งบางครั้งเรียกว่า “มหึมามหาวิทยาลัย” (megaversity) นั้น อนิสิตสามารถใช้บริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยได้ เช่น การได้หนังสือพิมพ์ของนักศึกษา และการรับฟังปาฐกถา การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

---

⁸ Kenneth Rexroth. "Compulsive Demonstrators", *San Francisco Examiner*, October 14, 1964; cited in Lewis S. Feuer, *op. cit.*, p.438.

7.1 การได้หนังสือพิมพ์ของนักศึกษาโดยไม่ต้องเสียเงิน

อนิสิตอาจใช้ประโยชน์จากมหาวิทยาลัยดังพฤติกรรมต่อไปนี้ เช่น การหยิบฉวยหนังสือพิมพ์รายวันของมหาวิทยาลัยซึ่งหักจากเงินค่าธรรมเนียมของนักศึกษาไปล่วงหน้าแล้ว หนังสือพิมพ์รายวัน คือ **The Daily Californian** จะมีวางไว้ตอนเช้าตามทางเข้ามหาวิทยาลัย (เบอร์คลีย์ไม่มีรั้วกัน แต่มีทางเดินเข้าได้รอบทิศทาง)

การวางหนังสือพิมพ์รายวันของมหาวิทยาลัยไว้ตามทางเข้าก็เพื่อความรวดเร็วและสะดวก โดยไม่มีการตรวจเช็คบัตร ดังนั้น อนิสิตย่อมหยิบฉวยเอาอ่านได้โดยไม่มีใครทราบ ว่าไม่มีสิทธิ์ เพราะการแต่งกายของนักศึกษาอเมริกันเป็นแบบตามสบาย ไม่มีระเบียบแบบแผน อีกทั้งมีผู้ต่างวัยเรียนร่วมกัน

7.2 กิจกรรมปาฐกถา

มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่นครเบอร์คลีย์มีกิจกรรมที่เรียกกันว่าปาฐกถาสำหรับมหาชน (Public lectures) โดยเฉลี่ยแล้วเกินกว่า 3 - 4 ครั้งต่อวัน รวมทั้งวันเสาร์ อาทิตย์ ผู้บรรยายอาจเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยที่เบอร์คลีย์เอง หรือจากวิทยาเขตอื่น ๆ เช่น จากวิทยาเขตเดวิส ซานตาบาบารา ซานตาครูซหรือซานฟรานซิสโก และอาจเป็นบุคคลจากภายนอก

กิจกรรมเช่นนี้อาจมีตอนเที่ยงครึ่งหนึ่ง (ซึ่งอาจจะมีหลายแห่งในบริเวณมหาวิทยาลัย และผู้ฟังมักรับประทานอาหารแซนด์วิชไปด้วยขณะฟัง) ตอนบ่ายเวลา 15.00 น. ไปแล้วอีก 1 หรือ 2 ครั้ง และมีเวลา 20.00 น. อีกครึ่งหนึ่ง

7.3 บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และหอศิลป์

ห้องสมุดพิพิธภัณฑ์มานุษยวิทยา⁹ หรือหอศิลป์ (gallery) ของมหาวิทยาลัยมักเปิดให้สาธารณชนเข้าใช้ประโยชน์ได้โดยอาจมีค่าบริการเพียงเล็กน้อย

7.4 รายการทางวัฒนธรรม

การเรียนการสอนที่เบอร์คลีย์มิได้ให้ความสนใจเฉพาะกิจกรรมทางวิชาการโดยตรงเท่านั้น แต่มีกิจกรรม ซึ่งส่งเสริมรสนิยมและวัฒนธรรม เช่น 1) รายการคอนเสิร์ต 2) อุปรากร

---

⁹ ในกรณีของมหาวิทยาลัยไทยเริ่มมีการเปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากบริการของสถาบัน เช่น พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน อันอยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล.

3) ละครร่วมสมัย 4) ภาพยนตร์สารคดี 5) ภาพยนตร์ที่มีสาระเป็นพิเศษในเชิงศิลปะ 6) ละครจากมหากาพย์ของรตติกวีกรีกชื่อ โฮเมอร์¹⁰ ซึ่งแสดงในเวทีกลางแจ้ง ที่เรียกว่า โรงละครแบบกรีกยุคโบราณ (Greek Theater)

7.5 บรรยากาศทางปัญญา

โดยที่เบอร์คีย์มีนักศึกษาจำนวนมากและมีกำลังซื้อ การค้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางปัญญาจึงมีมาก ได้แก่การมีร้านหนังสือชั้นดีซึ่งมีหนังสือและวารสารทั้งเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ให้เลือกซื้อได้มาก อีกทั้งมีร้านขายแผ่นเสียงประเภทคลาสสิก รวมทั้งแผ่นเสียงที่มีบทละครของเชกสเปียร์และผู้อื่น ทั้งนิสิตนักศึกษา และอนิสิตได้รับประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเชิงปัญญาดังกล่าว

8. อนิสิต: ชุมชนที่ซ่อนแฝง

สภาพของนครเบอร์คีย์เอื้อต่อการปรากฏตัวของผู้ใฝ่ในกิจกรรมโดยไม่ต้องลงทะเบียนเป็นนักศึกษา ได้แก่ 1) อากาศดีไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด 2) ตำรวจไม่เข้มงวดต่อการมีพฤติกรรมประเภทที่มีลักษณะนอกแบบหรือนอกกริตนอกรอย (non-conformity) หรือการแสดงออกซึ่งความแข็งขันรุนแรง (militancy)

อนึ่ง นครเบอร์คีย์อยู่ไม่ไกลจากเมืองใหญ่ คือ นครซานฟรานซิสโก ซึ่งมีแสงสีแห่งการเป็นนครแห่งวัฒนธรรมทั้งเก่าและใหม่ ทั้งพื้นเมืองอเมริกัน

ผู้ที่กระทำตนเป็นอนิสิตรอบ ๆ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คีย์มีนับพัน ๆ คน และได้ฉายาว่าเป็น “ชุมชนซ่อนแฝง” (hidden community) ชุมชนซ่อนแฝงของอนิสิตนี้ได้มีบทบาทในการก่อหวอดของนักศึกษาในประเด็นต่าง ๆ กัน

อนิสิตโดยรวมมีมือกับนักศึกษาหรือไม่ก็ตาม ได้ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ เช่น

8.1 มีการพิมพ์ใบปลิวแจกในเรื่องต่าง ๆ กันแทบทุกวัน และ

8.2 มีการออกหนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์ เช่น *Spartacist* ของฝ่ายคอมมิวนิสต์ผู้นิยมทร็อตสกี (Leon Trotsky, 1879-1940) ซึ่งเป็นผู้นำคนหนึ่งของขบวนการคอมมิวนิสต์รัสเซียในยุคเริ่มแรก หลังจากเลนินได้เสียชีวิตแล้ว ทร็อตสกีถูกขับออกจากรัสเซียโดยสตาลิน

---

¹⁰Homer ผู้แต่งมหากาพย์อันลือชื่อ ได้แก่ *Iliad* และ *Gdyssey* เล่มหลังนั้นมีผู้แปลเป็นภาษาไทยด้วยภาษาละสลวย คือ สุริยฉัตร ชัยมงคล. *ไอลิดส์*. กรุงเทพฯ, สีเกลอ, 2524.

หรือตสก็เป็นผู้ต่อต้านทฤษฎีของสตาลินที่เน้น “การพัฒนาสังคมนิยมในประเทศเดียวก่อน แทนที่จะให้มีการปฏิวัติสังคมนิยมทั่วโลกโดยจับพลัน”

9. ปรากฏการณ์อนิสิต : ลักษณะและปรัชญา

อนิสิตซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ¹¹ และผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีภาพพจน์ว่าเป็นแบบปล่อยเสรี อนิสิตมีลักษณะดังนี้

9.1 อนิสิตที่เบอร์คลีย์ถือว่าตนเองเป็น “นักต่อสู้เชิงจรยุทธ์” โดยมุ่งต่อต้านสังคมนิยมอเมริกันและมีความนิยมชมชอบ ฟิเดล คาสโตร และเชกูเวรา แห่งคิวบา เม็กซิโก (ปัจจุบันรัฐบาลใหม่ของจีนให้ออกเสียง “เหมาเจ๋อตง) และเวียตกง อนิสิตเป็นปฏิปักษ์ต่อบุรุษบอบหรือระบบที่มีอยู่

9.2 สุนทรียตาทางการเมือง

อนิสิตมีลักษณะใกล้เคียงกับพวกสุนทรียตา (nihilists) ทางการเมือง พวกสุนทรียตาทางการเมืองเห็นว่าจำเป็นต้องล้มล้างสถาบันเดิมให้หมดสิ้นไป เพื่อเปิดโอกาสให้มีสถาบันใหม่ๆ เกิดขึ้นมา

9.3 มีโลกทัศน์ในเชิงนิเสธ

ผู้ประพุดิตตนเป็นอนิสิตในช่วงนั้นมักมองอะไรไปในทางนิเสธหรือทางลบแทบทั้งสิ้น คือ เหมือนกับสวมแว่นตาดำซึ่งมีภาพปรากฏแต่ด้านไม่ดี ความไม่เรียบร้อย ความยุ่งเหยิง ความยุ่งยากในการครองชีวิตในสังคมยุคใหม่

9.4 สภาพที่ขัดกัน : ต่อต้านสังคมนแต่ต้องอาศัยสังคมน

จากการที่อนิสิตที่เบอร์คลีย์ไม่พอใจกับการพัฒนาการของสังคมนิยมใหม่ จึงได้ประกาศความเป็นศัตรูกับความสัมพันธ์ในสังคมนที่มีลักษณะต่อไปนี้

9.4.1 สังคมที่ไม่เป็นกันเอง (The Impersonal Society) คือมีลักษณะห่างไกลจากการมีไมตรีจิตมิตรภาพและความเข้าใจซึ่งกันและกัน สภาพของสังคมนเช่นนี้ยอมทำให้ขาดความรู้สึกร่วมกัน

9.4.2 สังคมที่จัดระเบียบและมีแบบแผนมาก (The Organized Society) หมายถึง

---

¹¹ มหาวิทยาลัยยุคใหม่มักสัมพันธ์กับชุมชนมาก ดังข้อเขียนของอธิการบดีแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด คือ Derek Bok. *Beyond the Ivory Tower*, Harvard University Press, 1982.

การมีกฎข้อบังคับที่ต้องกระทำตามในแทบทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องการเกิด การสมรส การย้าย
สำมะโนครัว ฯลฯ

9.4.3 *สังคมที่จะจัดระบบลดหย่อนแบ่งแยกหน้าที่กัน (The Bureaucracy)* การมีระบบ
เช่นนี้ย่อมทำให้ตัวบุคคลเป็นเสมือนฟันเฟืองในเครื่องจักรอันมหึมา ทำให้รู้สึกขาดความ
เป็นอิสระ

แต่ในขณะเดียวกันอนิสิตจำต้องอาศัยสภาวะแวดล้อมที่เขากำลังต่อต้านอยู่คือ
1) ความสะดวกสบายต่าง ๆ ของชีวิตสมัยใหม่ 2) การสื่อสาร 3) การจราจรที่รวดเร็ว และ
4) บรรยากาศทางปัญญาในเมืองมหาวิทยาลัย

อนิสิตหรือพวกหัวรุนแรงดังกล่าวประกาศสงครามกับระบบสังคม ซึ่งเขาต้องพึ่งพา
อยู่คือ “สังคมอุดมโภค” (affluent society) อันเป็นผลจากความเจริญ สืบเนื่องมาจากการ
ปฏิวัติอุตสาหกรรม หากไม่มีสังคมที่มั่งคั่งดังกล่าว การครองชีวิตแบบอนิสิตย่อมยากหรือ
เป็นไปได้

9.5 วิถีชีวิตเชิงฮิปปี

อนิสิตที่เบอร์กลีย์มักครองชีวิตอยู่โดยไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง การเลี้ยงชีพพอ
ประทังไปได้จาก 1) เงินของบิดามารดา 2) เงินที่รัฐจ่ายให้ในกรณีที่ไม่มีงานทำ (unemployment
benefits) อันเป็นเงินประกันสังคม และ 3) ได้มาจากการเกื้อกูลของนิสิตนักศึกษาเอง (เช่น
เงินที่ใช้ในการออกทุนให้สำหรับผู้ร่วมมรดกในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการเผยแพร่หลักความ
เสมอภาคแห่งลัทธิประชาธิปไตยแก่คนอเมริกันทางภาคใต้)

วิถีชีวิตของอนิสิตจึงมีลักษณะคล้ายพวกฮิปปี (hippie) หรือ บุปผาชน¹²

10. บรรยากาศของเบอร์กลีย์ที่ดึงดูดอนิสิต

สภาพภูมิศาสตร์และลักษณะชุมชนของเบอร์กลีย์เป็นแรงดึงดูดให้มีผู้คนที่แสดงตน
เป็นอนิสิต เพื่อจะได้มีสถานภาพมากกว่าการเป็นประชาชนคนธรรมดา

10.1 ตัวอย่างของผู้ประพฤติตนเป็นอนิสิตคือ จิม พริกเก็ตต เขาเป็นบรรณาธิการ

---

¹²ปรัชญาและวิถีของฮิปปี หรือบุปผาชน อาจอ่านได้จาก บรรพต วีระสัย *สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*, กรุงเทพฯ,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 569-585 และ 'รงค์ วงษ์สวรรค์, *หลงกลิ่นกัญชา* หนังสือเล่มหลังนี้เขียนจากประสบการณ์
ของนักประพันธ์ไทยผู้ได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของบุปผาชนแถบนครซานฟรานซิสโกในยุคเริ่มก่อกำเนิด.

หนังสือพิมพ์ชื่อ แมลงมุม (Spider) ซึ่งเน้นใน 1) เรื่องทางเพศ 2) การเมืองลัทธิคอมมิวนิสต์ 3) ยาเสพติด 4) การใช้ความรุนแรง และ 5) ดนตรีร็อกแอนด์โรลล์

อนิสิตผู้นี้ลาออกจากมหาวิทยาลัยโอคลาโฮมา และถูกให้ออกจากวิทยาลัยแห่งรัฐในนครซานฟรานซิสโก แต่ยังคงมีความประสงค์จะประพฤติตนเป็นนักศึกษาต่อไปโดยไม่ลงทะเบียนกับสถาบันการศึกษาใด ๆ

10.2 ศัพท์ที่ใช้คือ “อนิสิต” แทนที่จะเป็น “ประชาชน” ก็เพราะกลุ่มชนประเภทนี้มีอารมณ์และความรู้สึกที่สามารถจะประพฤติตนเป็นนักศึกษาทั้ง ๆ ที่วัย โอกาส หรือความสามารถไม่ค่อยอำนวยให้แล้ว

10.3 บรรยาการทางปัญญาและสภาพชุมชนของนครเบอร์คีย์ได้ดึงดูดผู้คนให้ไปมีพฤติกรรมแบบอนิสิตและได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยตรงกับกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย จึงมีผลทำให้ออนิสิตได้มีส่วนร่วมกระตุ้นให้มีขบวนการนักศึกษาเกิดขึ้นที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย นครเบอร์คีย์ ในปี ค.ศ. 1964

11. ผู้นำขบวนการนักศึกษา

ขบวนการใด ๆ จะสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับลักษณะและความสามารถของผู้นำไม่ใช่น้อย มุขภาพหรือภาวะแห่งการเป็นผู้นำมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคม ศาสนา และการเมืองมาก

ในกรณีของพลังนักศึกษาที่เบอร์คีย์ ผู้นำคือ นายมาริโอ ซาวิโอ (Mario Savio) เชื้อสายอิตาเลียน มาริโอ ซาวิโอ เกิดเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 1942 ในมลรัฐนิวยอร์ก เข้าศึกษาปีแรกที่วิทยาลัยแมนฮัตตัน ซึ่งดำเนินการโดยนักบวชคริสเตียน หลังจากนั้นย้ายไปเรียนที่วิทยาลัยควีนส์ ในมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งเขาได้รับเลือกเป็นประธานของชมรมปรัชญาคริสเตียน เขารู้สึกไม่พอใจคำสอนนิกายคาทอลิก และได้ย้ายจากฝั่งตะวันออกมาเรียนต่อที่นครเบอร์คีย์ ซึ่งอยู่ห่างจากที่เดิมประมาณ 3000 กิโลเมตร ยังอีกฝั่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกา

สภาพความเป็นผู้นำของเขาพิจารณาได้จาก 1) ประสบการณ์ในการมีบทบาทเข้าร่วมในกิจกรรมในช่วงเยาว์วัย 2) มีความสามารถในทางวาทะศิลป์อย่างยอดเยี่ยม ท่วงทีในการกล่าวปราศรัยและสาระแห่งคำพูดจูงใจผู้ฟังให้เคลิบเคลิ้ม และอยากเข้าร่วมกระทำการ 3) มีลักษณะเป็นเสมือนตัวแทนของผู้อยู่ในช่วงอายุที่ประท้วงระบบเดิม ทั้ง ๆ ที่เขาเรียนในโรงเรียนศาสนา

12. ผู้นำนักศึกษา : วิเคราะห์เชิงพฤติกรรมศาสตร์

กรณีของมาริโอ ซาวิโอ ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมในการนำขบวนการนักศึกษา มีสาเหตุในเชิงองค์ประกอบต่อไปนี้

12.1 การปฏิบัติที่กลุ่มแทนที่ครอบครัว: เหตุผลทางจิตวิเคราะห์

มาริโอ ซาวิโอ มีความอัดอั้นในเรื่องที่บิดามารดาเคร่งศาสนา มีการไปโบสถ์เป็นประจำ แต่ไม่มีการต่อต้านสถาบันใกล้เคียงคือครอบครัวหรือกลุ่มปฐมนุญ

12.2 ภาชิตลาดิน : โรงเรียนแทนครอบครัว

ซาวิโอหันมาต่อต้านสถาบันการศึกษาแทนอันเป็นกลุ่มแบบ **ทุติยภูมิ (secondary groups)** ทั้งนี้ เป็นที่เข้าใจกันว่าโรงเรียนหรือวิทยาลัยเป็นเสมือนภาชิตลาดินที่ว่าเป็นตัวแทนครอบครัว (in loco parentis) คือแทนอำนาจของบิดามารดา ถ้าตีความหมายตามทัศนะจิตวิเคราะห์ (psychoanalysis) ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1939) อาจกล่าวได้ว่าการ **ต่อต้านสถาบันเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพภายในครอบครัวหรือกลุ่มปฐมนุญของตนเอง** ทัศนะนี้เป็นของนักวิชาการเลอวิส ฟอยเออร์ ผู้วิเคราะห์บทบาทนักศึกษาที่เบอร์คลีย์

12.3 ความสนใจปรัชญาที่ขัดแย้งกับคำสอนศาสนา

ที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ซาวิโอ ได้เลือกปรัชญาเป็นวิชาเอก และให้ความสนใจทฤษฎีของ คาร์ล มาร์กซ์ เป็นพิเศษ อาจเป็นไปได้ว่าการเลือกเรียนปรัชญาและสนใจข้อเขียนของเจ้านายบัลลัทธิตคอมมิวนิสต์เป็นการไฝหาทางเลือกหลายๆ ทาง แทนที่จะเป็นคำสอนของศาสนาที่เขาเคยชินในตอนที่เด็ก ซึ่งเขามีปฏิภิกิริยาไม่เห็นด้วย

ดังนั้นเมื่อเขามาเข้าเรียนที่ เบอร์คลีย์ ซาวิโอได้เข้าร่วมในกิจกรรมของสันนิบาตสังคมนิยม สำหรับเยาวชนคนหนุ่มสาว (Young People's Socialist League) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎี “วิภาษวิธีทางวัตถุ” (dialectical materialism) ของ คาร์ล มาร์กซ์ มาก

12.4 จิตเอนเอียงไปในทางกิจกรรมสาธารณะ

ขณะที่ซาวิโอเป็นนักศึกษาที่เบอร์คลีย์ เขาได้ร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น 1) ในภาคฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1963 เขาได้ร่วมกับนักศึกษาจำนวนหนึ่งในการไปช่วยรณรงค์ให้ข่าวสารเพื่อต่อต้านการระบอบของอหิวาต์ในประเทศเม็กซิโก ซึ่งอยู่เป็นประเทศชายแดนทางใต้ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย 2) ในภาคฤดูร้อนปี ค.ศ. 1964 ซาวิโอเป็นอาสาสมัครไป

สอนคนนิโกรในมลรัฐมิสซิสซิปปี ในโรงเรียนที่เรียกกันว่า “โรงเรียนเสรีภาพ”(Freedom School) ในระยะนั้นขบวนการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะคนนิโกรกำลังดำเนินไปอย่างเข้มข้น และนักเรียนนักศึกษาผิวขาวเช่น มาริโอ ซาวิโอ ในฐานะนักคิดเชิงเสรีนิยม (liberal) หรือผู้มีอุดมการณ์อื่น ๆ ได้เข้าช่วยรณรงค์ด้วย

12.5 ภาพประทับใจการกีดกันผิว

กิจกรรมที่ซาวิโอร่วมกระทำเพื่อให้เกิดมีความเสมอภาคระหว่างคนนิโกรกับคนผิวขาวได้ทำให้เขาเห็นถึงความรุนแรงของอคติของคนผิวขาวบางท้องที่โดยเฉพาะทางภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา ผู้มีอคติเหล่านี้ไม่ต้องการให้เขาไปช่วยสอนหนังสือให้พวกผิวดำ ทั้งมาริโอ ซาวิโอ และเพื่อนนักศึกษาได้ถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปช่วยกู้สภาพอันตกต่ำทางการศึกษาของนิโกรและยิ่งกว่านั้นได้ถูกคนผิวขาวด้วยกันขับไล่ออกจากบริเวณ มาริโอ ซาวิโอ ซึ่งเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชนกลุ่มอพยพมาอยู่อเมริกา จึงได้เกิดความรู้สึกอยากจะทำเนิการล้มล้างความไม่เท่าเทียมกัน ภาพประทับใจจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการช่วยเหลือนิโกรเป็นแรงผลักดันให้มาริโอ ซาวิโอ กลายเป็นหัวหน้าเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของนักศึกษา

12.6 บุคลิกภาพของการแสดงความเป็นผู้นำของสาธารณชน

เมื่อมาริโอ ซาวิโอ อยู่ตามลำพังกับเพื่อนฝูง 2 - 3 คน เขาเป็นคนที่ไม่เก่งในทักษะแห่งการสื่อความหมายของความคิดของเขา อีกทั้งเป็นคนที่ย่อมตัว ไม่มีความเฉียบขาด บุคลิกภาพนี้แตกต่างออกไปอย่างตรงข้ามเมื่อมาริโอ ซาวิโอ อยู่ต่อหน้าฝูงชน มาริโอ ซาวิโอ กลายเป็นอีกคนหนึ่งที่มีความเชื่อมั่นตนเองและมีความสามารถสูงในการจูงใจให้คนร่วมในขบวนการ

13. ลักษณะพิเศษของขบวนการที่เบอร์กลีย์

ประวัติขบวนการนักศึกษาโดยทั่วไปมักเกี่ยวข้องกับขบวนการอื่น ๆ ที่ใหญ่กว่าและมีลักษณะถาวรกว่า ไม่ว่าจะเป็นขบวนการกรรมกร ชาวไร่ชาวนา หรือแม้กระทั่งกลุ่มชาตินิยม

13.1 กรณีขบวนการนักศึกษาเบอร์กลีย์ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นส่วนใหญ่โดยไม่พาดพิงถึงขบวนการอื่น นับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง

13.2 การประท้วงครั้งใหญ่ ณ นครเบอร์กลีย์ที่เริ่มเกิดขึ้นในภาคแรกของปีการศึกษา พ.ศ. 2507 ซึ่งเริ่มต้นในเดือนกันยายน

ในช่วงเวลาดังกล่าวมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียใช้ระบบการเรียนการสอนแบบ 2 ภาค ต่อปีหรือระบบทวิภาค (semester system) ภาคแรกเริ่มในเดือนกันยายน ภาคสองในเดือน มกราคม และภาคฤดูร้อนสองภาค ๆ ละ 6 สัปดาห์ระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน ตั้งแต่ ประมาณปี พ.ศ. 2510 เบอร์กิลี่ได้เปลี่ยนระบบภาคเรียนเป็นแบบจตุภาค (quarter system)

14. สาเหตุแห่งการประท้วงซึ่งนำไปสู่ขบวนการนักศึกษา

สาเหตุเบื้องต้นแห่งการประท้วงเป็นเรื่องที่ไม่ใหญ่โตนัก ในระยะฤดูร้อนปี ค.ศ. 1964 มีการประชุมใหญ่ของพรรครีพับลิกัน (Republican National Convention) ในนคร ซานฟรานซิสโก มีข้อตำหนิจากบุคคลภายนอกว่ามหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์กิลี่ ได้ปล่อยให้ให้นักศึกษามีเสรีภาพมากเกินไปจนทำให้ดูเหมือนกับสนับสนุนตัวบุคคล คือ นายสแครนตัน ให้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นตัวแทนพรรครีพับลิกันในการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นประธานาธิบดีมากกว่า นายแบร์รี โกลด์วอเตอร์ วุฒิสมาชิกจากมลรัฐอาร์โซนา ซึ่งเป็น ผู้สมัครอีกผู้หนึ่ง

ปฏิกริยาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อเสียงตำหนิจากประชาชนบางกลุ่มได้แก่การ เริ่มดูแลกิจกรรมนักศึกษากับการเพิ่มความเข้มงวดขึ้น การกระทำดังกล่าวได้สะท้อนกลับ ในรูปของขบวนการนักศึกษาที่เบอร์กิลี่ ซึ่งต่อมารู้จักกันดีในนามของ Free Speech Movement (FSM)

14.1. การเหนี่ยวรั้งการแสดงออกทางการเมือง

ในภาคแรกของปีการศึกษาใหม่ (เรียกว่าภาค Fall หรือภาคฤดูใบไม้ร่วง) ผู้บริหาร วิทยาลัยได้เปลี่ยนท่าทีเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา คือ พยายามให้บริเวณมหาวิทยาลัยมีลักษณะ เป็นกลางในทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อมิให้ถูกตำหนิจากมหาชน

ก่อนหน้านั้นผู้บริหารได้ยอมให้กลุ่มต่าง ๆ ตั้งโต๊ะในบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเพื่อ แจกใบปลิวเรียไรเงิน และรับสมัครอาสาสมัครเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

เพราะเสียงตำหนิจากบุคคลภายนอกว่ามหาวิทยาลัยใจกว้างเกินไป คือ ยินยอมให้มีการแสดงทัศนะทางการเมืองเกินกว่าระเบียบกำหนดไว้ ทำให้มีการเข้มงวดขึ้น

14.2 กลุ่มที่ได้รับความกระทบกระเทือนโดยตรงจากการเข้มงวดได้แก่

14.2.1 กลุ่มที่เรียกตัวเองว่าคณะกรรมการประสานงานต่อสู้เพื่อสิทธิของคน ผิวดำ โดยไม่ใช้กำลังรุนแรง (Student Nonviolent Coordinating Committee, or SNCC)

14.2.2 สมัชชาเพื่อความเสมอภาคในเรื่องผิว (Congress or Racial Equality, or Core)

14.2.3 พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายของนักศึกษาชื่อว่า **กระดานชนวน (Slate)** เป็นพรรคการเมืองภายในมหาวิทยาลัย อันประกอบด้วยสมาชิกผู้นิยมอดีตผู้นำโซเวียต ชื่อ สตาลิน ผู้ชื่นชมกับลัทธิแปลก ๆ และผู้นิยมระบบสังคมนิยมที่ปราศจากรัฐ

14.2.4 กลุ่มคอมมิวนิสต์ผู้นิยมทรอตสกี คือ YSA (Trotskyist Young Socialist Alliance)

จำนวนสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับการกระทบกระเทือนเพราะการวางระเบียบที่เข้มงวดนี้มีเพียงไม่เกิน 170 คน จากจำนวนนักศึกษากว่า 17,000 คนในขณะนั้น แต่แม้กระนั้น ก็ก่อให้เกิดผลได้เพราะมีลักษณะเป็น “คนจำนวนน้อยที่แข็งแกร่ง”

15. จุดเริ่มต้นแห่งการประท้วง

กลุ่มทั้งสี่ดังกล่าวไม่ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการหาสมาชิกและขอรับบริจาคเงินเพื่อกิจกรรมทางการเมืองของตนในบริเวณมหาวิทยาลัย โดยการตั้งโต๊ะเพื่อวัตถุประสงค์ของเขา

ผู้แทนจากคณะบดีฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา (ของไทยมักเรียกว่ารองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา) ได้มาขอร้องให้ผู้ควบคุมโต๊ะเหล่านั้นแสดงบัตรประจำตัวว่าเป็นนักศึกษาหรือไม่แต่ก็ยินยอมให้ตั้งโต๊ะเพื่อหาสมาชิกไว้ตามเดิมหากแสดงบัตร

การบานปลาย เรื่องที่เริ่มจากจุดเล็ก ๆ นี้ได้บานปลายออกไป ด้วยสาเหตุใหญ่สามประการ คือ

15.1 ปฏิบัติการไม่เฉียบขาด

การที่ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่แต่เป็นแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ และโดยกระอักกระอ่วนใจ คือถูกผลักดันจากเสียงภายนอกและมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องฟังเสียงประชาชนมากพอสมควร เนื่องจากมหาวิทยาลัยที่เบอร์คลีย์ได้รับเงินอุดหนุนจากภาษีอากรจากมลรัฐแคลิฟอร์เนียมาก ซึ่งผิดกับมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีรายได้ของตนเอง

ในขณะที่ทำเหมือนเข้มงวดด้วยการตรวจบัตรนักศึกษาแต่ก็ปล่อยให้เสรีภาพในการตั้งโต๊ะหาสมาชิก ซึ่งการตรวจสอบบัตรก็ไม่อาจทำได้ทุกวัน

15.2 การมีกลุ่มแข่งขันเชิงกิจกรรม (activists)

ความกระตือรือร้นของนิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่ประสงค์จะปฏิบัติการต่อต้านไม่ว่าจะมีประเด็นที่น่าต่อสู้หรือไม่ก็ตาม

15.3 เหตุผลทางจิตวิทยาสังคม

เหตุการณ์ได้ขยายตัวโดยไม่คาดคิดซึ่งเป็นสภาพคล้ายกับปรากฏการณ์ทางจิตวิทยาสังคม คือ เป็นพฤติกรรมหมู่ (collective behavior) และมีลักษณะเป็น “การระบาดทางสังคม” (social contagion)

ในวันรุ่งขึ้นคือ 30 กันยายน ได้มีนักศึกษาประมาณ 400 คนได้ยื่นคำประท้วงต่อคณบดีฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา และนั่งชุมนุมอย่างที่ว่า “นั่งทน” หรือ “นั่งประท้วง” (sit-in) อยู่จนกระทั่งถึงเช้าวันที่ 1 ตุลาคม 2507 ด้านหน้าตึกอธิการบดี และตามชั้นบันไดของอาคารดังกล่าว

การกระทำดังกล่าวมุ่งประท้วงการที่มหาวิทยาลัยได้ส่งลงโทษนักศึกษา 8 คน ที่ฝ่าฝืนระเบียบโดยไม่ให้มีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียนชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

16. การขยายตัวของการประท้วง : การเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

หากพิจารณาในเชิงพฤติกรรมฝูงชน จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหมือนกับมีแรงผลักดันในตนเอง คือมีการขยายตัวออกไป

16.1 เหตุการณ์ตั้งแต่วันแรกเป็นเพียงการนั่งประท้วง แต่ได้มีผู้เข้าร่วมมากขึ้นหลังจากที่มีรัฐบาลได้สั่งให้เจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุมสถานการณ์ ปฏิกริยาของนักศึกษาและผู้ที่มีพฤติกรรมแบบอนิสิตที่มีต่อตำรวจในขณะนั้นเป็นไปในทางลบมากและอาจกล่าวได้ว่ามีสาเหตุมาจากการฝังใจว่าตำรวจเป็นสัญลักษณ์แห่งการกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดอันทำให้เกิดความหวาดกลัวและก่อให้เกิดปฏิกริยาต่อต้านขึ้นได้

16.2 ตำรวจมหาวิทยาลัยเริ่มออกโรงในวันที่ 1 ตุลาคม โดยมุ่งจับกุมอนิสิต ชื่อ แจ็ค ไวน์เบิร์ก (Jack Weinberg) ที่ได้นั่งประท้วงมาหลายวันแล้ว แจ็ค ไวน์เบิร์ก ขณะนั้นอายุ 24 ปี เคยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโททางคณิตศาสตร์ แต่ตัดสินใจลาออกมาเป็น “อนิสิต” และทำงานเพื่อขบวนการสิทธิของพวกเขาในไกรและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

16.3 เมื่อมีการจับกุม ไวน์เบิร์ก ปรากฏว่าอนิสิตและนักศึกษาอื่น ๆ เข้าร่วมป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาไปสถานที่ตำรวจ ดังนั้นนับตั้งแต่ตอนกลางวันของวันพฤหัสบดีจนกระทั่งถึง

เวลา 19.30 น. ของวันศุกร์ นับเป็นเวลาเกือบ 30 ชั่วโมง รถตำรวจที่มาจับ แจ็ค ไวน์เบิร์ก ได้ถูกห้อมล้อมโดยฝูงชนไม่ให้เคลื่อนที่ไปไหนได้ ตัวผู้ต้องหาคือ แจ็ค ไวน์เบิร์ก เองก็ถูกขังอยู่ในรถตำรวจ แต่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ยินยอมให้รับประทานอาหารเช้าและอนุญาตให้เข้าห้องน้ำได้สำหรับผู้ประท้วงอื่น ๆ นั้นตำรวจมหาวิทยาลัยไม่ได้จับกุม

16.4 ในช่วงเวลากลางคืนที่รถตำรวจถูกล้อมมีผู้คอยเฝ้าระแวดระวังคุ้มกัน (vigil) ซึ่งเป็นทั้งนิสิตและอนิสิต ประมาณ 70 คน ตลอดเวลา ทั้งนี้โดยที่บางคนก็เหนื่อยอ่อนก็พักนอนโดยใช้ผ้าห่มหรือถุงนอน (sleeping bag) ส่วนผู้ที่ยังห่วงการเรียนก็พยายามอ่านหนังสือหรือตำราโดยไฟฟ้าถนนของมหาวิทยาลัย หรือโดยไฟฉาย สำหรับผู้ที่มีอารมณ์สุนทรีย์ก็เล่นกีตาร์และร้องเพลงเป็นทำนองเสภาฝรั่ง ตั้งแต่ยามค่ำคืนจนรุ่งสาง

เวลาผ่านไปจนถึงตอนสาย ๆ ของวันศุกร์ซึ่งแดดร้อนมากทำให้กลิ่นเหงื่อโคลงเคลงเหม็นคloy แต่ไม่มีการยอมจำนน

16.5 ผู้เข้าร่วมในการประท้วงมีจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลงระหว่างหลายร้อยถึงหลายพันจำนวนที่มากที่สุดคือในเย็นวันศุกร์ที่ 2 ตุลาคมนั้นมีนักศึกษาและอนิสิตชุมนุมประมาณถึง 6,000 คน นับได้ว่าเป็นฝูงชนที่ล้นหลาม

17. ช่วงเวลาที่สาม การคลี่คลายของสถานการณ์

เหตุการณ์ตื้นตันที่สุดเกิดขึ้นในตอนเย็นวันศุกร์ เพราะมหาวิทยาลัยประกาศว่าจะนำตำรวจเข้ามาจัดการหากการชุมนุมไม่สลายตัว

17.1 ศักยภาพแห่งมาตรการรุนแรง

ตอนเย็นเวลา 18.00 น. ตำรวจจำนวน 643 คน จากนครเบอร์คลีย์ นครโอคแลนด์ (ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กัน) จากสำนักงานแขวงอลาเมดา (Alameda) ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และจากหน่วยทางหลวงของมลรัฐได้เข้ามาในบริเวณมหาวิทยาลัย

ตำรวจเหล่านั้นมิได้ลงมือกระทำการใด ๆ เพียงแต่คุมเชิงอยู่ในระหว่างที่มีการเจรจาระหว่างผู้บริหารกับผู้ประท้วง

17.2 ผู้นำนักศึกษาแสดงบทบาท

เวลา 19.10 น. เหตุการณ์ได้คลี่คลายเมื่อผู้นำนักศึกษา คือนายมาริโอ ซาวิโอ ได้ขึ้นยืนบนหลังการตำรวจแล้วประกาศข้อตกลงกับมหาวิทยาลัยที่จะยอมให้มีเสรีภาพในการพูด

การรวมกลุ่ม การณรงค์เพื่อรับบริจาคเงินเพื่อใช้ในกิจการของกลุ่มต่าง ๆ และให้มีเสรีภาพในการกระทำอื่น ๆ

17.3 ฝ่ายหัวรุนแรงไม่ลดละ

คนบางกลุ่มที่เป็นพวกหัวรุนแรง ซึ่งไม่พอใจข้อตกลงได้เรียกร้องให้ผู้บริหารยอมรับว่าเป็นสิทธิของนักศึกษาที่จะดำเนินการในบางเรื่องได้แม้จะอยู่นอกกรอบของกฎหมาย

17.4 กิจการปลุกใจโดยเสียงเพลง

การชุมนุมในประเทศไทยมักมีการร้องรำทำเพลงรวมทั้งการแสดงลำตัดประกอบด้วย ในกรณีของการชุมนุมของนักศึกษาเบอร์คลีย์ดังกล่าว ได้มีการเชิญให้นักร้องเพลงพื้นเมือง (folk song) ยอดนิยมขณะนั้น คือ โจน เบอาซ (Joan Baez)¹³ ขึ้นไปร้องเพลงอันเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ของพวกนิโกร คือ เพลง เราจะได้ชัยชนะ (“We shall overcome”) ณ ลานมหาวิทยาลัย

การร้องเพลงโดยนักร้องยอดเยี่ยมและโดยนักร้องสมัครเล่นได้ช่วยผนึกฝูงชนไม่ให้อลดจำนวนลงไป คือทำให้มีความรู้สึกมีส่วนร่วมกับการชุมนุมอยู่เสมอ

17.5 การคลั่งคลายสลายตัว

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน มีการประชุมสภามหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณาขอขบขัยสิทธิของนักศึกษา ได้มีผู้คนมาชุมนุมกันมากในระยะต้น แต่ดูเหมือนว่าจะลดความกระตือรือร้นลง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยยังยืนยันระเบียบเดิม

17.6 ประเด็นเดิมลดความสำคัญ

หลังจากนั้นยังมีการใช้ลานหน้าตึกอธิการบดีเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นเสรีทำนองเดียวกับการพูดที่สวนไฮด์ (Hyde Park) ในมหานครลอนดอน แต่จำนวนผู้ร่วมและผู้ฟังลดน้อยลงเรื่อย ๆ จวบจนกระทั่งมีชนวนใหม่เกิดขึ้นมา

18. การประท้วงที่สองของขบวนการ

ขบวนการเสรีภาพทางการพูด มีที่ท่าว่าจะมอดลงแต่การใช้มาตรการตามระเบียบข้อบังคับทำให้เรื่องเกิดประท้วงขึ้นมาอีก รวมทั้งการได้เชื้อเพลิงจากขบวนการอื่น

---

¹³บิดาของโจน เบอาซ (หรือไบอาซ) เป็นศาสตราจารย์ทางฟิสิกส์ สอนอยู่ ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่เบอร์คลีย์ด้วย.

18.1 ประมาณปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2507 ผู้นำนักศึกษา 4 คน ได้ถูกเรียกให้ปรากฏตัวต่อคณะกรรมการกิจการนักศึกษา (Faculty Committee on Student Affairs) เพื่อสอบสวนการกระทำรุนแรงต่อตำรวจมหาวิทยาลัย ในตอนต้นเดือนตุลาคม

ผู้นำนักศึกษาคือ มาริโอ ซาวิโอ ถูกกล่าวหาว่าทำร้ายเจ้าหน้าที่ด้วยการกีดตำรวจที่ต้นขาซ้ายเมื่อตำรวจผู้นั้นพยายามจะปิดประตูถือถือการบตี หรือตีการบริหารมหาวิทยาลัยที่ชื่อว่า สปราว ฮอลล์ (Sproul Hall)

18.2 แรงสนับสนุนจากนักศึกษา

วันที่ 1 ธันวาคม นักศึกษากลุ่มหนึ่งได้ยื่นคำขาดต่อมหาวิทยาลัย คือ ยกเลิกข้อกล่าวหาต่อ มาริโอ ซาวิโอ และผู้นำนักศึกษา อีก 3 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของ เอฟ.เอส.เอ็ม. หรือขบวนการเพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น

18.3 การขุขุม

วันที่ 2 ธันวาคม นักศึกษาจำนวนหนึ่งได้บุกเข้าไปในตึกบริหาร (สปราว ฮอลล์) ตอนเที่ยง มาริโอ ซาวิโอ กล่าวปราศรัยโจมตีถือถือการบตี คือนายคลาร์ค เคอร์ และโจน ไบอาช นักร้องเพลงพื้นเมืองซึ่งไม่ได้เป็นนักศึกษา ได้เข้ามาให้กำลังใจด้วยการร้องเพลง ประตูของตึกบริหารถูก ปิดไม่ให้คนเข้าออก ดังนั้นอาหารต้องส่งเข้าทางหน้าต่าง

18.4 การเจรจาที่ไร้ผล

การประท้วงได้ยืดเยื้อเป็นเวลาห้าสัปดาห์ จวบจนกระทั่งเวลา 3.00 Chancellor (ตำแหน่งเทียบเท่าถือถือการบตี แต่มีอิสระ และอำนาจการดำเนินการเกือบ ๆ เท่าถือถือการบตี) ของมหาวิทยาลัย คือ เอ็ดเวิร์ด สตรอง (Edward Strong) ได้เจรจาขอร้องให้นักศึกษาเลิกประท้วง แต่ไม่ได้ผล

18.5 ฝ่ายมลรัฐจัดการ

ผู้ว่าการมลรัฐแคลิฟอร์เนียขณะนั้นคือ Edmund G. Brown¹⁴ จึงตัดสินใจสั่งให้ตำรวจเข้าจับกุมผู้ประท้วง 814 คน ซึ่งเป็นนักศึกษา 590 คน นอกนั้นเป็นพวกอนิสิต

---

¹⁴เป็นผู้ว่าการมลรัฐแคลิฟอร์เนียคนก่อนที่รอนัลด์ เรแกน แห่งพรรครีพับลิกันจะได้รับเลือกสืบทอดเป็นผู้ว่าการมลรัฐนั้น และต่อมาก้าวเข้าสู่ตำแหน่งประธานาธิบดี ในปี ค.ศ. 1980 ต่อจากนายจิมมี คาร์เตอร์แห่งพรรคเดโมแครท

18.6 ปฏิบัติการที่ไม่ได้รับความร่วมมือ

การจับกุมคนจำนวนมากต้องใช้เวลาถึง 12 ชั่วโมง ทั้งนี้ เพราะผู้ถูกจับไม่ยอมเดิน ต้องให้ตำรวจลากหรือผลักไป ตำรวจที่ปฏิบัติการมีทั้งสิ้น 635 คน

19. หนทางสู่ข้อยุติ

19.1 หยุดเรียนประท้วง

ในวันรุ่งขึ้นคือวันพฤหัสบดีที่ 3 ธันวาคม นักศึกษาหยุดเรียนประท้วง และมีการแจกใบปลิวเกลื่อนมหาวิทยาลัย การหยุดเรียนประท้วงมีผลประมาณครึ่งหนึ่งของกระบวนการวิชาที่ทำการสอน นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และเคมี มีการสไตรค์ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

19.2 การสไตรค์ยุติ

ในคืนวันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม อธิการบดี (President Clark Kerr) กล่าวคำปราศรัยต่อนักศึกษาและคณาจารย์ประมาณ 18,000 คน ในสถานมหรสพกลางแจ้ง (Greek Theater) ซึ่งมีลักษณะคล้ายสนามกีฬาขนาดใหญ่ อธิการบดีได้กล่าวว่าจะไม่เอาเรื่องกรณีที่มีการสอบสวนผู้ประท้วง และจะพยายามปล่อยให้มีความสงบมากที่สุดสำหรับนักศึกษา คำประกาศนี้เป็นแนวที่ก้าวไปไกลที่สุดในด้านเสรีภาพ หากเปรียบเทียบกับบรรดามหาวิทยาลัยที่เป็นของมลรัฐทั้งหลาย

เมื่ออธิการบดีกล่าวจบแล้ว ศาสตราจารย์สาขาวิชาดาราศาสตร์คือ นายรอเบิร์ต สกาลาปิโน ผู้ทำหน้าที่พิธีกรประกาศเลิกประชุม แต่โดยไม่มีคาดคิด นายมาริโอ ซาวิโอ ได้พยายามแย่งไมโครโฟนจากเจ้าหน้าที่เพื่อมาพูดต่อ การกระทำเช่นนั้นทำให้คนจำนวนมากไม่พอใจ แต่อธิการบดีก็ยอมให้พูดได้เพราะเป็นเพียงการพูดเพื่อประกาศนัดหมายประชุมของกลุ่มนายมาริโอ ซาวิโอ ครั้งต่อไปเท่านั้น

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ได้แสดงให้เห็นว่าขบวนการต่าง ๆ มักมีแนวโน้มที่จะทำอะไรตามอารมณ์โดยไม่คิดถึงกฎเกณฑ์นัก เช่น ด้วยการขอไว้ล่วงหน้าว่าจะพูดจาในเรื่องอะไร เป็นต้น

20. พฤติกรรมรวมหมู่ของนักศึกษาที่เบอร์กลีย์ ความเป็นขบวนการ

พฤติกรรมรวมหมู่ในขั้นต้นมักเป็นไปโดยปราศจากโครงสร้าง ต่อมาได้มีรูปร่างชัดเจนขึ้นระหว่างที่ดำเนินการเรียกร้องต่อไป

20.1 ในการชักจูงให้คนเข้าร่วมย่อมมีการกำหนดหรือ **ประกาศอุดมคติและอุดมการณ์ไว้สูงส่ง** ตัวอย่างคือ

1) **ขบวนการปฏิวัติ** มักว่ามีขึ้นเพื่อปราบปราม หรือความเลวร้ายนานาประการของคณะผู้ปกครองที่มีอยู่

2) **ขบวนการกู้ชาติ (nationalist movement)** มักเน้นความไม่ดีของชาติต่างด้าวต่างแดนที่เข้ายึดครองประเทศ¹⁵

20.2 ในกรณีของนักศึกษาเบอร์คลีย์ การร่วมในขบวนการของเขามีการประกาศจุดมุ่งหมายว่ามุ่งทำให้มหาวิทยาลัยและชุมชนดีขึ้น

20.3 ขบวนการได้ประสบผลสำเร็จบางประการในการปฏิรูปมหาวิทยาลัย คือ 1) มีการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร 2) นักศึกษามีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นกว่าเดิมในการเรียนการสอนนั้นมหาวิทยาลัยเริ่มตระหนักว่าคณาจารย์ควรให้ความสนใจเรื่องการถ่ายทอดวิชาให้นักศึกษามากยิ่งขึ้น แทนที่จะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในด้านการค้นคว้าวิจัย¹⁶

21. ลักษณะเด่นของขบวนการ เอฟ.เอส.เอ็ม. ที่เบอร์คลีย์

ลักษณะของขบวนการ เอฟ.เอส.เอ็ม. เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นมีดังนี้

1. เป็นพฤติกรรมที่ไม่ตรงกับปทัสฐานของสังคม
2. เป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย
3. ได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์บางกลุ่ม
4. เกี่ยวกับการมีช่องว่างระหว่างวัย

21.1 ลักษณะที่หนึ่ง ความประพฤตินี้เบี่ยงเบนจากปทัสฐานสังคม

ผู้ที่ทำการประท้วงมีข้อสมมติฐานว่า ระบบย่อย (ระดับมหาวิทยาลัย) และระบบใหญ่ (สังคมทั้งสังคม) ใช้การไม่ได้ ดังนั้น จึงถือว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของระบบเหล่านั้นเป็นของไม่ผิด

¹⁵เกี่ยวกับขบวนการต่าง ๆ ในแง่สังคมวิทยาอาจอ่านได้ เช่น

1. Hadley Cantrill, *The Psychology of Social Movements*, New York, Wiley and Sons, 1963.

2. C. Wendell King, *Social Movements in the United States*, New York, Random House, 1956.

¹⁶แรงผลักดันในการที่คณาจารย์อเมริกันโดยเฉพาะตามสถาบันใหญ่ ๆ ต้องทำการวิจัย คือการต้องมึผลงานเขียนอย่างี่เรียกว่า "Publish or Perish" คือหากไม่มีงานส่งโรงพิมพ์มากพอก็ถูกบอกเลิกสัญญาจ้างเป็นอาจารย์ได้

21.1.1 การไม่ทำตามทางแห่งจริยธรรม

ก. ผู้นำนักศึกษาหลายคนรวมทั้ง ซาวิโอ พยายามปกปิดการกระทำรุนแรงของฝ่ายตน และพยายามอวดอ้างว่าตนกระทำไปโดยยึดหลักสันติหรืออวิหิงสา

ข. มาริโอ ซาวิโอ ไม่ยอมรับว่าเขาคัดตำรวจที่ตื่นชา จนกระทั่งหลายเดือนจากเหตุการณ์

ค. มีนักศึกษาและอนิสิตบางคนพูดมุสาเกี่ยวกับความเห็นของอาจารย์และผู้บริหารบางท่าน ทั้ง ๆ ที่ได้รับชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม

21.1.2 ผลแห่งการทำลายระบบปทัสถานของสังคม

การไม่ยอมรับในปทัสถานหรือบรรทัดฐานแห่งพฤติกรรมในสังคมช่วยส่งเสริมให้มีการกระทำผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น

ก. รายงานประจำปีของตำรวจนครเบอร์คลีย์แจ้งว่า 1 ปี ภายหลังจากขบวนการ (คือในปี 1965) เจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้ต้องหากระทำผิดประมาณ 6000 คน ในประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวน คือเกือบ 3000 คน เป็นนักเรียนนักศึกษา

ข. อาชญากรรมในบริเวณรั้วมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก คือเพิ่มขึ้นถึง 39% ซึ่งสูงกว่าส่วนเฉลี่ยของการเพิ่มของทั่วทั้งเมือง (ซึ่งเพิ่มเพียง 11%) มาก

21.2 ลักษณะที่สอง พฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยสนับสนุนการเดินสายกลาง การใช้หลักเหตุผลและการผ่านกระบวนการเป็นขั้นตอน¹⁷ (เช่นด้วยการผ่านมติของที่ประชุมกลุ่ม การเสนอต่อไปยังรัฐสภา เป็นต้น)

21.2.1 การหวังผลทันที ขบวนการนักศึกษา (หรือขบวนการอะไรก็ตาม) มีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการที่หวังผลโดยฉับพลัน

21.2.2 การใช้อารมณ์

การแสดงออกซึ่งความเห็นรุนแรงมักประกอบไปด้วยพฤติกรรมขาดเหตุผล เช่น

---

¹⁷อาจอ่านได้จากหนังสือทางรัฐศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้ง บรรพต วีระสัย และคณะ, *รัฐศาสตร์ทั่วไป* (กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528), หน้า 189-210. นอกจากนี้มีข้อเขียนของนักวิชาการไทยเกี่ยวกับประชาธิปไตยอีกหลายท่าน เช่น กระมล ทองธรรมชาติ, จรูญ สุภาพ, ทินพันธ์ นาคะตะ, ชัยอนันต์ สมุทวณิช ฯลฯ.

ก. การโห่ เมื่อขบวนการซ้ายใหม่¹⁸ ประชุมกันในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1966 ปรากฏว่าผู้ที่แสดงความเห็นไม่เป็นที่สบอารมณ์ของผู้มีหัวรุนแรงถูกโห่ไม่ยอมให้พูดต่อไป

ข. เสรีภาพในการโจมตี ในบริเวณมหาวิทยาลัย ณ ลานพุดเสรี (Sproul Hall Plaza) ได้กลายเป็นเวทีสำหรับการจ้องโจมตีผู้อื่น ๆ แนวโน้มของการพูดมักแสดงความเห็นในทางลบหรือเชิงนิเสธ เป็นส่วนใหญ่

ลานแห่งเสรีภาพในการพูดจึงได้กลายเป็นบริเวณที่แสดงความเห็นในวงจำกัด คือเน้นเฉพาะที่รุนแรงและแหวกแนว สภาพเช่นนี้นับได้ว่าไม่สอดคล้องกับสปริตแบบเสรีประชาธิปไตย

21.2.3 ทดลองให้อาจารย์ที่มีหัวรุนแรงเป็นผู้บริหาร มีอาจารย์บางท่านที่สนับสนุนวิธีการรุนแรงและแหวกแนวของนักศึกษาบางกลุ่ม ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงได้แต่งตั้งให้อาจารย์เหล่านี้ให้เป็นผู้บริหารเกี่ยวกับกิจการนักศึกษา แต่ปรากฏว่าหลังจากอาจารย์เหล่านี้ได้ทำงานในฐานะผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่แล้วได้เปลี่ยนแนวความคิดไปในทางตรงข้ามแบบหน้ามือเป็นหลังมือเพราะไม่อาจเผชิญกับการเรียกร้องแบบไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งพบว่าข้อเท็จจริงที่แถลงออกไปมักไม่ได้รับการฟังจากกลุ่มหัวรุนแรงหรือไม่ก็มีการตีความหมายไปในทางที่สอดคล้องกับความคิดดั้งเดิมของตนคือ มักฉิ่งฉักกับสิ่งที่ตนได้ยึดไว้เป็นหลักมาก่อนแล้ว

21.3 ลักษณะที่สาม : การสนับสนุนจากคณาจารย์บางกลุ่ม

ปฏิกริยาที่แสดงออกโดยนักศึกษาบางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์บางส่วน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการคำนึงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยที่ระบบการคัดเลือกไม่ได้ใส่ใจกับคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้สมัครเข้ามาเป็นอาจารย์

21.3.1 อาจารย์หัวรุนแรง การที่มหาวิทยาลัยได้พยายามสร้างความเป็นเอกทางการศึกษา¹⁹ จึงส่งเสริมการแสวงหาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยไม่คำนึงถึงความคิดเห็นทาง

¹⁸ขบวนการซ้ายใหม่ (New Left) หมายถึง 1) ผู้ที่ต่อต้านการรวมตัวเป็นองค์กรที่มีลักษณะถาวร 2) สนใจเรื่องการต่อต้านปัญหาลพิษ ฯลฯ สำหรับ "ซ้ายเก่า" นั้นมักหมายถึงผู้ที่นิยมลัทธิมาร์กซ์ พวกซ้ายใหม่ถือว่าพวกซ้ายเก่าไม่ยอมมีน้ำหนัก หรือลดความสำคัญลง เพราะเมื่อได้อำนาจในบางประเทศแล้วกลับกลายเป็นผู้มีความคิดแบบอยู่ร่วมกับที่.

¹⁹ในบรรดาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา มีการจัดอันดับความเป็นเลิศทางวิชาการอยู่เสมอ ๆ และในช่วงระยะเวลาแห่งขบวนการนักศึกษา เบอร์คลีย์จัดอันดับที่ดีมากที่สุดรายงานของ Alan M. Carter, An Assessment of Quality in Graduate Education, Washington, D.C., American Council on Education, 1966. และ "Still No. 1", Newsweek, January, 1971.

การเมืองของอาจารย์ ดังนั้น ผู้ได้เป็นอาจารย์บางคนอาจเคยเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์ หรือเป็นผู้มีหัวรุนแรงในด้านอื่น ๆ มาแล้ว

21.3.2 *บรรยากาศทางปัญญา* โดยปกติมหาวิทยาลัยมักมีลักษณะแห่งการเป็น “หอคอยงาช้าง” (ivory tower) คือเป็นเสมือน “ปัญญาปราสาท” หรือ “คฤหาสน์ทางวิชาการ” ซึ่งเน้นเสรีภาพในการค้นคว้าหาความรู้อย่างเต็มที่²⁰ บรรยากาศเช่นนั้นส่งเสริมให้มีการแสดงออกซึ่งความคิดความเห็นอย่างอิสระ และมีผลทำให้ต่อต้านการมีกฎเกณฑ์อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารองค์การใหญ่ ๆ ดังเช่นมหาวิทยาลัย ซึ่งมีนักศึกษาและคณาจารย์จำนวนมาก

ก. อาจารย์ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการบริหารมักขาดความเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามก่อนที่จะมีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดได้

ข. อาจารย์บางท่านไม่ตระหนักว่าประชาชนผู้เสียภาษี เพื่ออุดหนุนการศึกษาแบบมหาวิทยาลัยของมลรัฐไม่ต้องการให้มหาวิทยาลัยปล่อยให้ศึกษามีเสรีภาพจนเกินขอบเขต ประชาชนส่วนใหญ่ประสงค์จะให้มหาวิทยาลัยมีสภาพกลาง ๆ คือไม่เข้าข้างแนวคิดทางการเมืองใดอย่างโจ่งแจ้ง และไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงแบบฉบับสิ้นทั้งด้าน

ค. ปัญหาจึงตกอยู่กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่จะต้องดำเนินการให้เป็นที่พอใจของคนทั้งวงในและวงนอก วงนอกคือประชาชนทั่วไป วงในคือนักศึกษา และคณาจารย์ ในกรณีที่ไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้ผลก็คือความบาดหมางและความมอลงงที่เกิดขึ้น²¹

21.4 ลักษณะที่สี่ : การมีช่องว่างระหว่างวัย

ผู้มีอายุต่างกันอย่างมีทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้สาเหตุเกี่ยวข้องกับ 1) สภาพทางสังขาร²² 2) ประสบการณ์ที่ต่างกัน 3) ผู้มีอายุน้อยมักยังไม่มีการรอบรู้ ความกล้าเสี่ยงจึงย่อมมีมากกว่าผู้ที่มีงานและครอบครัวเป็นหลักฐานแล้ว การประท้วงโดยนักศึกษาที่เบอร์คลีย์ หรือที่ใดก็ตามมีความเกี่ยวพันกับความแตกต่างหรือ “ช่องว่าง”

²⁰Derek Bok. *Beyond the Ivory Tower*. Harvard University Press, 1982.

²¹ดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาของมหาวิทยาลัยในข้อเขียนของ เจมส์ เอ. เพอร์กินส์, ซึ่งเป็น *ประธานและผู้อ่านวารสารศูนย์ให้คำปรึกษาก่อนการศึกษา* ในนิวยอร์กภายใต้หัวข้อ “วิกฤตการณ์ของมหาวิทยาลัย” *UNESCO Courier*, มิถุนายน 2513, แปลเป็นไทยโดยสำนักข่าวสารอเมริกัน ใน *ชุดชุมนุมกษณะ, อันดับ 2 มหาวิทยาลัยในสมัยเปลี่ยนแปลง*, ไม่บอกโรงพิมพ์ และปีที่พิมพ์, หน้า 9

²²Seymour M. Lipset. “Student: Activists : a Profile”. *Dialogue*, 1969, No. 2 pp. 3-12.

ระหว่างวัย ช่องว่าง²³ นี้มีมากขึ้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะคนรุ่นเก่าจะมีประสบการณ์แตกต่างจากคนรุ่นใหม่มาก เมื่อผู้เยาว์กลายเป็นผู้ใหญ่ โลกทัศน์ย่อมเปลี่ยนแปลงไป คือ ย่อมคลายความใจร้อนและลดความรุนแรงลงไปบ้าง²⁴

22. ผลของขบวนการที่เบอร์คลีย์

การตื่นตัวและรวมตัวของนักศึกษาที่เบอร์คลีย์ มีผลต่อสังคมอเมริกันซึ่งพอจะกล่าวโดยสังเขปคือ 1) เบอร์คลีย์กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งขบวนการประท้วง 2) มีการเลียนแบบ 3) ภาพพจน์ในทางนิเสธจากประชากรบางกลุ่ม 4) การแผ่ขยายขบวนการ

22.1 สัญลักษณ์แห่งการประท้วง²⁵ เบอร์คลีย์ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งการประท้วงของนิสิตนักศึกษา

22.2 พฤติกรรมของขบวนการมีส่วนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นที่บริเวณถิ่นนิโกรที่เรียกกันว่าวัตส์ (Watts) ในนครลอส แองเจลีส รัฐแคลิฟอร์เนีย ในช่วงฤดูร้อนปี ค.ศ. 1965

การเชื่อมโยงเป็นในรูปของการเอาอย่างเลียนแบบโดยการใช้กำลังเพื่อได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ เหตุการณ์ห่างกันเพียงไม่กี่เดือน

22.3 ปฏิกริยาเชิงนิเสธจากชาวแคลิฟอร์เนีย ผู้เสียหายชาวแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเงินดังกล่าวนำมาอุดหนุนมหาวิทยาลัย ได้อ่านข่าวหรือได้ชมโทรทัศน์เกี่ยวกับความวุ่นวายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีปฏิกริยาในทางลบต่อการที่นักศึกษากลุ่มหนึ่งใช้เวลาไปในกิจกรรมเชิงการเมืองมากเกินไป ต่อมามหาชนได้สนับสนุนให้ผู้ว่าราชการรัฐแคลิฟอร์เนีย คือ นายรอนอลด์ เรแกน ได้ให้

²⁴โปรดดู

ก. เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับวัยหรือสังขารที่เปลี่ยนไป ดูข้อเขียนของ ม.ล.คึก ชุมสาย, "เรื่องของชราภาพ" *บรรพทวิษย. ปัญหาสังคม* (กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 84-91.

ข. น.พ.ธีระ รามสูต, "ปัญหาผู้สูงอายุ", *"วารสารสุขภาพ"*, พ.ศ. 2516, หน้า 67-86.

²³ในภาคเหนือเขตลานนาไทย มีคำพังเพยเกี่ยวกับลักษณะของผู้มีอายุต่าง ๆ กัน ดังนี้ เช่น สิบปีอาบน้ำปันทาว ยี่สิบปีใส่สาวบ่อท้าย สามสิบปีหน้าสังขาร สี่สิบปีเยาะก้านเหมือนฟ้าม่า ห้าสิบปีสาวน้อยด่าบ่เจ็บใจ ฯลฯ

²⁵ในวันที่ 14-15 ตุลาคม 2516 ได้เกิดเหตุการณ์อันสืบเนื่องจากขบวนการนักศึกษาและมีผู้เข้าร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ ด้วยจนทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ปรากฏว่าหลังจากนั้นประเทศไทย (หรือขบวนการนักศึกษาไทย) ก็ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้าน อนึ่ง เหตุการณ์อีกประมาณ 13 ปีต่อมา เมื่อ Corazon Aquino รวมพวกล้มรัฐบาลมาร์คอสโดยอาศัยคลื่นมหาชนและความร่วมมือจากหลายฝ่าย ฟิลิปปินส์ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งการล้มเผด็จการ

ดู Newsweek, March 17, 1976; Asiaweek, March 16, 1986.

ขึ้นค่าเล่าเรียนตามมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งเดิมที่เดียวค่าเล่าเรียนเก็บเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

22.4 การแผ่ขยายขบวนการไปยังที่อื่น ขบวนการนักศึกษาที่เบอร์คลีย์เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น เหตุการณ์ที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของการแสดงออกของนักศึกษาอเมริกันเกิดขึ้นในเดือนเมษายน และพฤษภาคม ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) ณ มหาวิทยาลัยโคลัมเบียในมลรัฐนิวยอร์ก

สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาคุกรุ่นได้แก่ การที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามในเวียดนาม ประเด็นโดยพหุที่ทำให้มีเหตุการณ์รุนแรงได้แก่ การที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียตัดสินใจที่จะสร้างสถานกีฬาขึ้นในบริเวณที่เป็นแหล่งสลัมฮาร์เลมของนิวยอร์ก สถานกีฬานั้นจะทำเป็นหลายชั้น และชั้นล่างจะให้เด็กในแหล่งเสื่อมโทรมได้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ในระยะแรก ๆ ก็ปรากฏว่าพวกนิโกรเองก็เห็นด้วย

ต่อมาหัวหน้านักศึกษาโคลัมเบียชื่อ มาร์ค รัดด์ (Mark Rudd) ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับมาร์ค รัดด์ ได้เคยไปประเทศคิวบาในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 และกลับมาพร้อมกับศรัทธาในตัวนายกรัฐมนตรีคิวบา ฟิเดล คาสโตร และนักปฏิวัติชื่อ เซ กุวารา เขาจึงได้ชักชวนให้นักศึกษาต่อต้านมหาวิทยาลัยในการก่อสร้างสถานกีฬาแห่งนั้น โดยอ้างว่าจะเป็นการทำลายท้องถิ่นของนิโกร

ในวันที่ 23 เมษายน 2511 นักศึกษาประมาณ 300 คน ได้บุกเข้ายึดตึกเรียนมีการติดป้ายประกาศเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยเป็น "Malcolm X" ซึ่งเป็นชื่อของผู้นำนิโกรผู้หนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีการเขียนประกาศติดไว้ตามฝาผนังว่า "Lenin won. Fidel (Castro) won. We'll win" หมายความว่า เมื่อเลนินสามารถล้มล้างระบบพระเจ้าซาร์ในปี ค.ศ. 1917 และฟิเดล คาสโตร สามารถล้มรัฐบาลของคิวบายาได้นายบาติस्ता พวกนักศึกษากลุ่มนี้ก็หวังว่าจะได้ชัยชนะเช่นกัน

ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 15 มิถุนายน 2511 มีการประท้วงเกิดขึ้น 221 ครั้ง ในวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย 101 แห่งด้วยกัน (ไม่นับที่โคลัมเบีย) มีนักศึกษาเข้าร่วมโดยตรงทั้งสิ้น 38,911 คน หรือ 2.6% ของจำนวนนักศึกษาอเมริกันทั้งหมด²⁶

---

²⁶Feuer. *op cit.*, p. 491.

23. ความสับสน

กิจกรรมของนิสิตนักศึกษาเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าสามารถแสดงออกได้ทั้งในทางการเมืองและไม่ใช่ในทางการเมือง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีนานาประการ และการถือกำเนิดและสลายตัวยังไม่มีการวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่เพราะตัวอย่างของปรากฏการณ์มองในระยะเวลา 30-40 ปี ยังไม่สามารถกระทำได้ แต่เท่าที่นักสังคมวิทยาการเมืองชื่อ เซมูร์ มาร์ติน ลิปส์เทท เคยคาดการณ์ไว้ว่า กิจกรรมทางสังคม ซึ่งเรียกกันว่าเป็น **ช่วงเวลาเงียบ** หรือ “ช่วงอายุสงบ” (Silent generation) มักจะสลับกับช่วงเวลาที่ยืนตัวโดยมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 12-15 ปี

“ช่วงเวลาเงียบ” หมายถึงเงียบในกิจกรรมทางการเมืองหรือที่เกี่ยวกับสาธารณชน แต่ไม่เงียบในกิจกรรมประเภทรื่นเริงสนุกสนานนานาชนิด

ในช่วงทศวรรษ 1950-1955 นักศึกษาอเมริกันจัดได้ว่าอยู่ใน **ช่วงเวลาเงียบ** และนักศึกษาใช้เวลาว่างไปในการทำตัวเป็น “กิจกรรมบัณฑิต” คือสนใจในกิจกรรมบันเทิง

หลังจากปี 1960 ปรากฏว่ากิจกรรมประเภทรื่นเริงเปลี่ยนมาเป็นการกระทำที่หนักไปทางการเมือง เช่น ในเรื่องต่อต้านสงครามญวน หรือหนักไปทางปกป้องสิ่งแวดล้อมไม่ให้ปนพิษ เป็นต้น

24. อ้างอิงเพิ่มเติม

- 24.1 University of California, Berkeley, Academic Senate, *Education at Berkeley*, Univ. of Calif. Printing Dept., 1966.
- 24.2 Joseph Tussman “Experiment at Berkeley” in *Four Star Condensations*, vol.v., Bombay, Vakils, Feffer, and Simons. 1968, pp. 1-37.
- 24.3 Paul Hoffman, “Today’s New Left, Amid Frustration and Factionalism, Turns Toward Radicalism and Direct Action”, *New York Times*, May 7, 1967.
- 24.4 Mitchell Cohen and Dennis Hale, ed., *The New Student Left*, Rev., Boston, Beacon, 1967.
- 24.5 “California : University on Trial”, *Newsweek*, November 23, 1970.
- 24.6 “How Good is the Megaversity”, *Newsweek*, February 26, 1968, pp. 78-82.
- 24.7 “Still No. 1”, *Newsweek*, January 11, 1971.

คำถามท้ายบทที่ 12

- 1) อนิสิตหมายถึงอะไร
- 2) มาริโอ ซาวิโอ คือใคร
- 3) ระบุพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยในขบวนการนักศึกษาที่เบอร์คลีย์
4. สรุปผลของขบวนการนักศึกษาที่เริ่มต้นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย
5. Red Rudy คือใคร